

“La identitat que més m’interessa és la porosa, que en col·lecciona unes altres”

Xuan Bello (Paniceiros, 1965), poeta, assagista i novel·lista asturià, compta amb un nou llibre girat al català, *La neu i altres complements circumstancials*, recull de notes literàries. Publicat per Adesiara, la traducció, de l’asturià, és de Jordi Raventós. Adesiara també li ha publicat el llibre *Història universal de Paniceiros*.

—En una de les notes parleu d’“aquesta Astúries que s’acaba”. Quina Astúries s’acaba?

—S’acaba una Astúries que parla asturià, fonamentalment, en morir-se el qui el parla. Hi ha una seriosa amenaça de mort. L’asturià es mor amb bona salut. Jo no el veuré morir-se. També desapareix l’Astúries del camp, com desapareix l’Europa del camp. Ara hi ha espais de transició, al camp, gràcies als qui hi han tornat després de la crisi minera. Tampoc no vull ser gaire pessimista. S’acaba una Astúries i en comença una altra.

—La perifèria no us ha fet més crític, més escèptic, menys dogmàtic?

—Sí. L’art neix de la perifèria. I l’escriptor en asturià es troba obligat a reflexionar profundament sobre l’escriptura i sobre la literatura. La literatura asturiana té un tremolor diferent, més profund. Un autor amb una llengua més estandarditzada, sense els problemes de lèxic i ortogràfics de l’asturià, hereta una tradició i la pot heretar més acríticament. I això és perillós. El fet important no és heretar acríticament una tradició, sinó sortir críticament a buscar-la.

—Us sentiu condemnat a parlar de l’asturià, a reflexionar sobre el fet de ser asturià, a parlar de la identitat, com també ens passa als catalans?

—En ser autors perifèrics i trobar-nos situats a la perifèria de l’art pot ser que siguem més sensibles a reflexionar sobre la identitat. És una reflexió vertebral a tot Europa. Fins i tot Sarkozy fa consultes sobre què és la identitat francesa. A més, la identitat és un tema bàsicament literari. La literatura no ha deixat mai de reflexionar-hi.

—Quan parlem d’identitat, quina reivindiqueu?

—La que m’interessa és la porosa, la que en col·lecciona unes altres. Està bé adquirir una nova identitat sempre que no impliqui perdre les anteriors. Quan Aznar proposa una

Xuan Bello, autor de *La neu i altres complements circumstancials*, traduït per l’editorial Adesiara.

identitat espanyola tancada, no hi veig un espai habitable. Crec que Astúries té un lloc en la hispanitat, no la d’Ortega i Onésimo Redondo. La suplantació lingüística, a Astúries, ha comportat molt dolor moral i físic. He conegut veïns que han sentit vergonya perquè els han dit que bordaven. Fa només cinc anys, en un col·legi de monges feien pagar una multa a les nenes que parlaven asturià.

—Sovint elogieu el viatge, però no hi ha notes de viatge.

—No importa tant viatjar com haver viatjat. Parlo del viatge un cop passat. Es tracta de rescatar-ne allò que en queda. He passat llargues temporades a moltes ciutats i països, i coses d’aquests llocs —des de Roma i Portugal a Mallorca— s’han quedat en mi.

—Ens ha sorprès que parleu, i amb coneixement de causa, de la cultura francmaçònica. Ho fan pocs escriptors.

—És un tema que m’interessa molt. Un dels senyals d’identitat

d’Astúries és que no hi arriba la Inquisició i que l’edicte d’expulsió dels jueus no s’hi va aplicar. Astúries quedava massa lluny. Per això, quan es parla de la Il·lustració espanyola, la major part dels il·lustrats eren asturians, amb noms tan destacats com Jovellanos i Campomanes. D’aquí sorgeix un moviment maçó molt fort, a Astúries. Amb un amic diem que ens volem fer maçons.

—Cal que us cridin.

—Ja hem fet saber la nostra intenció.

—Queda clar, amb les lectures i viatges fets, que el vostre interès per la literatura és universal, queda clara la voluntat de presentar-vos com un escriptor europeu. L’escriptor francès o el castellà no semblen tenir tanta necessitat de ser autors europeus. Per exemple, teniu un interès per Portugal insòlit en els escriptors peninsulars.

—Astúries, a diferència de Galícia, cosa curiosa, està pendent de què hi ha a Portugal. Acabo de publicar una antologia de poesia portuguesa, he viscut a Portugal i hi tinc amics escriptors, de la mateixa manera que estem molt atents a què passa a Barcelona, a Mallorca o a València. Per la facilitat de la llengua. Jo sóc molt iberista.

Lluís Bonada